

Valge Luige äralend

6. juulil lahkus meie hulgast balletitantsija Helmi Puur, kes kinkis kõigile, kes teada laval näinud, oma südame. Sel õhtul, kui luik oma tiivad kokku pani, pidasime oma laulu- ja tantsupüha.

Marvi Taggo

Õeldakse, et elutöö suurus oleneb paljus sellest, kuhu esialgu kukud. Õnnestub kukkuda batuudile, tõused lendu, kui mitte, on sul teine, kolmas, neljas võimalus, kuid mitte lõpmatult. Kuhu kukkusid 1953. aastal koreograafiakooli lõpetanud, sellest saab lugeda Helle Tamme raamatust „Ülle Ulla“ - kuidas sõda oli Estonia teatrimaja muutnud varemeks, millised „varemed“ olid järele jäänud balletitrupist, kuidas kodumaalt olid nägemiseni lausumata lahkunud tuntud ballettmeister Rahel Olbrei ja mitmed tantsijad.

Valge Luige lend

Ometi ei hoitud sel raskel ajal pilku ainult olevikus: tuleviku tarbeks loodi teatri juurde laste balletistudio, aasta hiljem ka koreograafiakool, esimene riiklik õppeasutus eesti lavatantsu ajaloos. Hakati kutsuma külalislavastajaid jne. Kuigi publikul oli juba tekkinud kerge käegaloomise meeoleolu, sündis umbes samal ajal murrangut märkiv lavateos. 1953. aasta talvel asus külalislavastaja Vladimir Burmeister Estonias lavale tooma „Luikede järve“ selles variandis, mis ülimenukalt etendus parajasti Moskva Stanislavski ja Nemiro-

Helmi Puur 2010. aastal.

Foto: Tairo Lutter/Õhtuleht

vitš-Dantšenko nimelise Muusikateatri balletilaval. „Luikede järves“ oleneb kõik ja ainult artisti meisterlikkusest, Odette 'i-Ottilie' partii tantsijast. Võimalik, et Burmeister asus Tallinnas seda balletti lavastama vaid selle tõttu, et oli olemas Helmi Puur.

Lavastaja teadis: Helmi Puur oli Tallinna Koreograafiakoolist Leningradi õppima saadetud, seal ka lõpetanud. Aga siis, kui ta noorukese Helmiga „Luikede järvest“

esmakordselt juttu tegi, saanud ta vastuseks: „Hirm on...“

See ei olnud lavastaja jaoks just paljulubav algus. Teisalt oli see aga noore baleriini aukartus rolli ees, kahtlus, kas ta tuleb toime. Kuid niipea, kui kõlasid Tšaikovski muusika esimesed helid ja Helmi alustas prooviga, mõistis Burmeister, et valik on ainuõige.

Algus ja lahkumine

Nad olid kuus noort - esime-

sed eriharidusega tantsijad Tallinna koolist. Laval ja koolis, ikka käsikäes: Helmi Puur, Ülle Ulla, Aime Leis, Aigi Rüütel, Signe Tamm, Iraida Generalova, Maire Loorens.

Meenutades Helmi Puuri tantsijaolemust, mainis Ülle Ulla, et Helmis nähti teatud sugulaslikkust Galina Ulanovaga: mõttepartii ja tunde maailm sulavad tantsu ühte. „Helmi Puuri kunstnikunatuurile oli kindlasti kõige lähedasem Valge Luik,“ kinnitab Ulla.

Paraku olid ajad rasked ja Helmi Puur haigestus. Looetus lavale jõuda oli kadumas, aga arstide hoolitsus ja Helmi enda suur tahe tõstsid ta jälle varvastele.

Lea Tormis kirjutab 1965. aasta suvest, kui 16. juunil sätas Estonia teatrimaja pidutules, sest kavas oli „Romeo ja Julia“ ning mitme haigusaasta järel oli taas laval armastatud baleriin Helmi Puur. Juliana.

„Kui algas „Romeo ja Julia“

Helmi Puur

(20. detsember 1933 – 6. juuli 2014)

Eesti baleriin ja ballettmeister-repetiitor.

Ta õppis aastatel 1946–1950 Tallinna Koreograafiakoolis, lõpetas aastal 1953 Leningradi Vaganova-nimelise Balletiakadeemia.

Ta oli aastatel 1953–1955, 1958–1960 ja 1964–1966 teatri Estonia solist ja aastast 1966 ballettmeister-repetiitor.

Tunnustused

1957 Eesti NSV teeneline kunstnik

1976 Eesti NSV rahvakunstnik

1993 Eesti Teatriliidu aasta eripreemia

1999 Philip Morris tantsuauhind

2001 Valgetähe III klassi teenetemärk

ne, kolmas, neljas võimalus, kuid mitte lõpmatult. Kuhu kukkusid 1953. aastal koreograafiakooli lõpetanud, sellest saab lugeda Helle Tamme raamatust „Ülle Ulla“ - kuidas sõda oli Estonia teatrimaja muutnud varemeteks, millised „varemed“ olid järele jäänud balletitrupist, kuidas kodumaalt olid nägemiseni lausumata lahkunud tuntud ballettmeister Rahel Olbrei ja mitmed tantsijad.

Valge Luige lend

Ometi ei hoitud sel raskel ajal pilku ainult olevikus: tuleviku tarbeks loodi teatri juurde laste balletistuudio, aasta hiljem ka koreograafiakool, esimene riiklik õppeasutus eesti lavatantsu ajaloos. Hakati kutsuma külalislavastajaid jne. Kuigi publikul oli juba tekkinud kerge käegalöömise meeleolu, sündis umbes samal ajal murrangut märkiv lavateos. 1953. aasta talvel asus küllalavastaja Vladimir Burmeister Estonias lavale tooma „Luikede järve“ selles variandis, mis ülimenekalt etendus parajasti Moskva Stanislavski ja Nemiro-

Helmi Puur 2010. aastal.

Foto: Tairõ Lutter/Õhtuleht

vitš-Dantšenko nimelise Muusikateatri balletilaval. „Luikede järves“ oleneb kõik ja ainult artisti meisterlikkusest, Odette 'i-Ottilie' partii tantsijast. Võimalik, et Burmeister asus Tallinnas seda balletti lavastama vaid selle tõttu, et oli olemas Helmi Puur.

Lavastaja teadis: Helmi Puur oli Tallinna Koreograafiakoolist Leningradi õppima saadetud, seal ka lõpetanud. Aga siis, kui ta noorukese Helmiga „Luikede järvest“

esmakordselt juttu tegi, saanud ta vastuseks: „Hirm on...“

See ei olnud lavastaja jaoks just paljulubav algus. Teisalt oli see aga noore baleriini aukartus rolli ees, kahtlus, kas ta tuleb toime. Kuid niipea, kui kõlasid Tšaikovski muusika esimesed helid ja Helmi alustas prooviga, mõistis Burmeister, et valik on ainuõige.

Algus ja lahkumine

Nad olid kuus noort - esime-

sed eriharidusega tantsijad Tallinna koolist. Laval ja koolis, ikka käsikäes: Helmi Puur, Ülle Ulla, Aime Leis, Aigi Rüütel, Signe Tamm, Iraida Generalova, Maire Loorens.

Meenutades Helmi Puuri tantsijaolemust, mainis Ülle Ulla, et Helmis nähti teatud sugulaslikkust Galina Ulanovaga: mõttepartii ja tunde maailm sulavad tantsus ühte. „Helmi Puuri kunstnikunatuurile oli kindlasti kõige lähedasem Valge Luik,“ kinnitab Ulla.

Paraku olid ajad rasked ja Helmi Puur haigestus. Looetus lavale jõuda oli kadumas, aga arstide hoolitsus ja Helmi enda suur tahe tõstsid ta jälle varvastele.

Lea Tormis kirjutab 1965. aasta suvest, kui 16. juunil säras Estonia teatrimaja pidutules, sest kavas oli „Romeo ja Julia“ ning mitme haigusaasta järel oli taas laval armastatud baleriin Helmi Puur. Juliana.

„Kui algas „Romeo ja Julia“ teine vaatus - Julia esimene etteaste -, tõusis publik püsti, oli pisarates ja aplaus ei vaibunud. Paus. Orkester alustas uuesti. Helmi Puur läks korraks tooli taha, et jätkata katkenud stseeni... ja jälle aplaus, skandeerimine, paus. Nii mitu korda.“

Aeg ei peatu. Suur vaikus on täis siirast tänu selle kõige eest. Luiged ju lendavad ja legend jääb.

Helmi Puur

(20. detsember 1933 – 6. juuli 2014)

Eesti baleriin ja ballettmeister-repetiitor.

Ta õppis aastatel 1946–1950 Tallinna Koreograafiakoolis, lõpetas aastal 1953 Leningradi Vaganova-nimelise Balletiakadeemia.

Ta oli aastatel 1953–1955, 1958–1960 ja 1964–1966 teatri Estonia solist ja aastast 1966 ballettmeister-repetiitor.

Tunnustused

- 1957 Eesti NSV teeneline kunstnik
- 1976 Eesti NSV rahvakunstnik
- 1993 Eesti Teatriliidu aasta eripremia
- 1999 Philip Morrise tantsuauhind
- 2001 Valgetähe III klassi teenetemärk

Rolle

- 1953 Pjotr Tšaikovski „Pähklipureja“ (Lilled valse solist)
- 1954 Pjotr Tšaikovski „Luikede järve“ (Odette/Ottilie)
- 1954 Mihhail Tšulaki „Ebapeig“ (Beatrice)
- 1954 Cesare Pugni/Reinhold Glier/Sergei Vassilenko „Esmeralda“ (Esmeralda)
- 1954 Mihhail Glinka „Ruslan ja Ludmilla“ (Valge naine)
- 1955 Boriss Assafjev „Bahtšissarai purskkaev“ (Maria)
- 1955 Lydia Auster „Tiina“ (Tiina)
- 1959 Adolphe Charles Adam „Giselle“ (Giselle)
- 1959 „Chopiniana“ (solist)
- 1959 „Straussiana“ (armastatu)
- 1965 Sergei Prokofjev „Romeo ja Julia“ (Julia)